

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2023/13287
Karar No : 2024/195

TEMYİZ EDENLER : I- (DAVALI) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (E-Tebliğat)

VEKİLİ : Av. Ahmet Küçükler

II- (MÜDAHİL DAVALI YANINDA) Muğla Çimento Sanayi ve Ticaret
Anonim Şirketi

VEKİLİ : Av. Aytaç Cenk Özen (E-Tebliğat)

KARŞI TARAF : I- (DAVACILAR)

- 1- Akdeniz Yeşilleri Derneği 6- Ercan Şahin
- 2- İskender Taş 7- Dursun Aydın
- 3- Hasan Sarı 8- Mustafa Belen
- 4- Gülbiye Baş 9- Nuran Aldan
- 5- Günay Barut 10- Necip Baş

VEKİLİ : Av. Barış Aydın (E-Tebliğat)

II- (MÜDAHİLLER DAVACILAR YANINDA)

- 1- Sınırlı Sorumlu Deştin Köyü Sulama Kooperatifi
- 2- Halil İbrahim Sarı
- 3- Mehmet Özdemir
- 4- Tahsin Özdemir
- 5- Bülent Yılmaz

VEKİLLERİ : Av. Nuray Şahbudak (E - Tebliğat)

6- Türkiye Ormancılar Derneği

VEKİLİ : Av. Kemal Aybek (E - Tebliğat)

7- Mimarlar Odası Başkanlığı

VEKİLİ : Av. Betül Sümer Cinmen (E -tebliğat)

8- Menteşe Belediye Başkanlığı (E-Tebliğat)

VEKİLİ : Av. Can Çetin

9- Tarım ve Ormancılık Hizmet Kolu Kamu Emekçileri Sendikası

VEKİLLERİ : Av. Esmani Kırmızı, Av. Mahir Kırmızı (E - Tebliğat)

10- Muğla Büyükşehir Belediye Başkanlığı (E-Tebliğat)

VEKİLLERİ : Av. Pelin Öncel, Av. Levent Karabela

11- TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası

VEKİLİ : Av. Zühal Sirkecioğlu Dönmez (E-Tebliğat)

İSTEMİN KONUSU : Muğla 2. İdare Mahkemesinin 07/09/2023 tarih ve E:2022/2222, K: 2023/1222 sayılı kararının temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

YARGILAMA SÜRECİ :

Dava konusu istem: Muğla ili, Merkez ilçesi, Bayır Beldesi, Tekağaçsırtı mevkiinde, Muğla Çimento San. ve Tic. A.Ş. Tarafından kurulması ve işletilmesi planlanan "Entegre Çimento Fabrikası ve Hammadde Ocakları" projesi için verilmiş olan 31/12/2014 tarihli ve 3754 numaralı "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu" kararının iptali istenilmiştir.

HA

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

1/4

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/13287

Karar No : 2024/195

İlk Derece Mahkemesi kararının özeti: Temyize konu kararda; davanın süre aşımı nedeniyle reddine ilişkin Muğla 2. İdare Mahkemesinin 09/05/2022 tarih ve E:2022/140, K:2022/504 sayılı kararının Danıştay Altıncı Dairesinin 22/09/2022 tarihli, E:2022/4447, K:2022/8042 sayılı kararıyla bozulması sonrasında, davanın esası yönünden yapılan incelemede; iki jeoloji mühendisi, çevre mühendisi, ziraat mühendisi, orman mühendisi, meteoroloji mühendisi, maden mühendisi, harita mühendisi ve biyologdan oluşan bilirkişi heyeti ile yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi neticesinde hazırlanan kök ve ek bilirkişi raporları ile dosyada yer alan bilgi ve belgelerin değerlendirilmesinden; Muğla ili, Merkez ilçesi, Bayır Beldesi, Tekağaçsırtı mevkiinde 775 hektarlık proje alanında, proje ömrü 40 yıl olan, 1.700.000 ton/yıl Klinker, 2.500.000 ton/yıl çimento üretim kapasitesi ve 13 adet hammadde ocağı (4 adet kalker, 9 adet kil ocağı) projesine ilişkin Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararına esas Nihai ÇED Raporunda, hammadde ocaklarının jeolojik ve hidrojeolojik özellikleriyle çevreye olası etkilerine dair açıklamaların çok yüzeysel ve yetersiz olduğu, yürütülecek faaliyetin Kazan Göletine zarar verme potansiyelinin bulunduğu, yüzey ve yeraltı sularının olumsuz etkilenebileceği, kil ve kalker ocakları için şev duraylılık analizleri yapılmadan ocak geometrileri ve planlaması yapıldığı, ocak şevlerinin duraylılığı açısından risklerin belirlenmediği, üretim faaliyeti ile ilişkili emisyon debilerine yönelik detay verilmediği, nakliye sürecinde meydana gelecek emisyon değerinin dahi ÇED raporunda belirtilen değerlerin çok üstünde bulunduğu, ÇED raporunda yer alan açık ocak madenciliği sürecinde oluşacak emisyon değerlerinin denetime açık olmadığı, maden ocaklarından kaynaklı oluşacak pm10 ve çöken toz emisyonlarının ÇED raporuna doğru yansıtılmadığı, gürültü seviyesinin tespitinde tesiste kullanılacak makinenin/ekipmanın tamamının dikkate alınmadığı, meteorolojik verilerin güncel olmadığı, esas alınan verilerin yağışlar dışında tesisin yapılacağı rakım seviyesine çıkartılmadığı, nem oranının hatalı alındığı, hakim rüzgar yönüne dair çalışmaların hatalı bulunduğu, ÇED raporunda son derece düşük sayıda türe yer verilirken bazı taksonların ise sadece cins düzeyinde listede yer aldığı, proje alanı ve yakın çevresinde yürütülen çalışmalara yer verilmediği, güncel verilerin bulunmadığı, bitki listesinin uygun bilimsel yöntemle hazırlanmadığı, toz ve gaz emisyonundan kaynaklı ağaçların fotosentez yeteneğinin zarar göreceği, tozlaşmanın devamlılığını sağlayan arı ve diğer böceklerin uğrayacağı zarar neticesinde arıcılık ve çam balı faaliyetlerinin sekteye uğrayacağı, verimli devlet ormanı statüsünde 3 kapalı tam kapalılığa sahip alanda çok sayıda ağaç kesileceği, kesilecek ağaçların orman ekosistemine olası etkilerinin göz ardı edildiği, bitkisel toprak sıyrılması ve depolanması işleminin usulünde rüzgar ve su erozyonu riski için tedbir öngörülmediği, sahanın orman sınırları içerisinde bitişğinde olmasına, orman yangını riski bulunan ve yangına 1. derecede hassas bir alanda yer almasına rağmen orman yangınlarıyla mücadele eylem planının bulunmadığı, 13 ruhsat sahası içinde nerede üretim yapılacağı veya ruhsat sahalarının ne kadarlık alanlarında işletme yapılacağının belirtilmediği, çimento fabrikası dışında çok büyük bir alanda nispeten toz oluşumu açısından açık şartlarda nispeten kontrolsüz durumda 13

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

2/4

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/13287

Karar No : 2024/195

maden alanında oluşacak toz oluşumuna ilişkin açıklamanın ve kümülatif etkinin detaylı olarak açıklanmadığı, oluşacak tozun tarımsal alanlara ve bitkilere olan etkileri ile alınacak önlemler ile ilgili detaylı bir çalışmanın yapılmadığı, uyuşmazlık konusu sahaya 90 metre mesafeden başlamak üzere çok sayıda zeytinlik alan ile tarım arazisi olduğu, hammadde sahalarının işletilmesi ile oluşacak tozun, 3 km sınır içinde bulunan zeytin ağaçlarının yapraklarındaki stomaları kapatarak zeytin ağaçlarının vejetatif (yaprak dal ve gövde oluşumu) ve generatif (çiçeklenme, meyve oluşumu) gelişimini doğrudan olumsuz olarak etkileyeceği, bu etkinin hammadde ocakları ve çimento fabrikasının uzun süreli işletme ömrü dikkate alındığında katlanarak artacağı, bu bağlamda, uyuşmazlık konusu tesis ve maden ocaklarında yürütülecek faaliyetin 3573 sayılı Kanunun 20. maddesine uygun bulunmadığı, ayrıca projenin tarımsal alanlara olası etkilerinin ve alınacak önlemlerin de ayrıntılı biçimde değerlendirilmediği, çevresel etki değerlendirmesi sürecinde anılan projenin çevresel etkilerinin yukarıda zikredilen hususlar yönünden yeterince irdelenmediği, eksiklikler içerdiği, Çevresel Etki Değerlendirmesi raporunda getirilen çözümlerin yeterli olmadığı anlaşıldığından; dava konusu Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararında hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Belirtilen gerekçelerle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

TEMYİZ EDENİN İDDİALARI : Davalı idare tarafından; Mahkeme kararı ve gerekçesinde isabet bulunmadığı, davanın süre aşımı nedeniyle reddinin gerektiği, davacıların davayı açmakta menfaatlerinin olmadığı, daha önce ÇED Olumlu kararının iptali yönünde verilen Mahkeme kararında belirtilen eksikliklerin giderilip giderilmediği incelenmeksizin işlemin tamamı üzerinden bir inceleme yapıldığı, ÇED Raporunun daha önce idari yargı denetiminden geçerek kesin hüküm teşkil ettiği, ÇED Raporunun hazırlandığı tarihin ve o tarihteki bilimsel verilerin tespiti ve değerlendirilmesinin üzerinden 12 yıl geçtiği, işin tabiatı açısından süre aşımının çoktan gerçekleştiği, bilirkişiler tarafından değerlendirmenin işlemin tesis edildiği tarihteki verilere göre yapılması gerektiği, dava konusu işleme esas ÇED sürecinde kurum görüşlerinin alındığı, olumsuz bir görüşün bulunmadığı, kök bilirkişi raporuna yönelik itirazlarının değerlendirilmeksizin ek bilirkişi raporunun tanzim edildiği, Mahkeme kararının bozulması gerektiği ileri sürülmektedir.

Davalı idare yanında Müdahil tarafından; davalının temyiz gerekçelerine ek olarak Mahkeme kararının kamuoyu baskısı ile tesis edildiği, proje alanının "Entegre Çimento Fabrikası" kurulması amacıyla 1/1000'lik ve 1/5000'lik planların hazırlandığı, yatırım yapılacak yerle ilgili imar durumunun kesinleştiği, bu alanda farklı bir yatırım yapılmasının mümkün olmadığı, Mahkeme ilamında ÇED kararına konu saha ve bu sahada inşa edilecek tesisin faaliyeti ile ilgili bir iptal gerekçesinin sunulmadığı, davaya konu ÇED Olumlu raporu dosyasının dava önce yargı denetimine tabi tutulduğu, kesin hükme konu olduğu, yeni bir ÇED raporu olmadığı, Muğla 1. İdare Mahkemesinin E:2014/421, K:2015/236 sayılı dosyası ile yargısal denetime tabi tutularak Danıştay incelemesinden geçip kesinleştiği, dört madde olarak belirtilen eksiklik nedeniyle kararın iptaline karar verildiği, bu dosyada eksikliğin

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

3/4

T.C.
DANIŞTAY
DÖRDÜNCÜ DAİRE

Esas No : 2023/13287

Karar No : 2024/195

giderilip giderilmediğinin denetiminin yapılması gerektiği, yargılama yetkisinin bilirkişilere devredildiği, bilirkişi raporunun sonuç kısmında ortak değerlendirme yapılmadığı, raporun subjektif değerlendirmeler ile hazırlandığı ileri sürülmektedir.

KARŞI TARAFIN SAVUNMASI : Davacılar vekili ile davacılar yanında müdahil Muğla Büyükşehir Belediye Başkanlığı vekili tarafından temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmuştur.

TETKİK HÂKİMİ : Esra KAYA URAZ

DÜŞÜNCESİ : Temyiz isteminin reddi ile usul ve yasaya uygun olan İdare Mahkemesi kararının onanması gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Dördüncü Dairesince, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

İNCELEME VE GEREKÇE :

İdare ve vergi mahkemelerinin nihai kararlarının temyizen bozulması, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı hâlinde mümkündür.

Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

KARAR SONUCU :

Açıklanan nedenlerle;

1. Temyiz isteminin reddine,
2. Temyize konu Muğla 2. İdare Mahkemesinin 07/09/2023 tarih ve E:2022/2222,

K: 2023/1222 sayılı kararının **ONANMASINA**,

3. Temyiz giderlerinin istemde bulunan üzerinde bırakılmasına,
4. Dosyanın anılan İdare Mahkemesine gönderilmesine,
5. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20/A-2-(i) maddesi uyarınca, kesin

olarak, 11/01/2024 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Enver
KAYA

Üye
Mehmet Ali
CERAN

Üye
Hasan
ŞAHİN

Üye
Nedret
ENGİN

Üye
Erhan
ÇAKAN

HA

Bu belge, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

4/4

